

Nr 14.

Ankom till Riksdagens kansli den 16 april 1912 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående sådan lagändring, att ordinarie allmänna val till Riksdagens Andra kammare ej må kunna förrättas å sön- eller helgdagar.

Närvarande: Herrar Bonde, Trygger, Hagström *), Clason, Bellinder, Hellberg, Kjellén, von Mentzer, grefve Hamilton, Ljunggren, Olsson, Jansson i Djursåtra, Ericsson, Nyström, Larsson från Västerås, Magnusson, Larsson i Säby, Waldén, Janson i Bråten och Kropp.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

I en inom Andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 7, har herr *Räf* hemställt, »att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan lagändring, som icke tillåter, att ordinarie val till Riksdagens Andra kammare förrättas på sön- eller helgdag».

Till stöd för sitt förslag har motionären anført följande:

»Konungen — — — bör ingens samvete tvinga eller tvinga låta', heter det i regeringsformen 16 §. Jag tror också, att statsmakterna under de senare åren sökt ställa sig denna grundlagens synnerligen upphöjda föreskrift till efterrättelse. Och det torde i allmänhet vara endast i de fall, då plikterna komma i kollision med hvarandra, som ömma samveten sålunda fortfarande nödgas lida af i lagen tillåtna samvetstvang.

Jag tillåter mig i denna motion fästa Riksdagens uppmärksamhet vid ett sådant fall.

Mången medborgare känner sig af sitt samvete förpliktad att deltaga i riksdagsmannaval. Men han känner sig också af sitt samvete förpliktad att helga hvilodagen. Han kan därför lika litet som vissa

samvetsömna beväringmän finna det vara möjligt att låta intresset för fäderneslandet gå före intresset för andra föreskrifter, som han tror sig finna i Guds ord. Och om någon annan dömer detta såsom onödiga samvetsskrupler, bevisar detta endast, att domaren icke förstår sin sak. Säkerligen hafva miljoner uppriktiga kristna fått offra sina lif just därför, att deras domare ansett dem hafva alldeles onödiga samvetsskrupler i fråga om en i domarens ögon alldeles obetydlig sak. Men liknande sorgliga erfarenheter böra icke åter upprepas.

Nu är det också så, att grundlagen icke föreskrifver utan endast tillåter att ifrågavarande val få ske på sabbat. Men följderna däraf har dock blifvit den, att nästan alla Konungens befallningshafvande utlysa dessa val till just en sabbatsdag.

Om därvid af mig åsyftade samvetsömna tvingats att afstå ifrån valet, så hafva deras samveten därigenom känt sig kränkta, men torde kanske hafva känt sig ännu mera kränkta, om de deltagit. Och kanske utgöra dessa samvetsömna ingalunda den oädlare delen af valmanskåren. Men hvarföre då i, som jag menar, ganska stor onöda tvinga dem att, huru de än bära sig åt, komma i kollision med sitt eget samvete?

Jag säger, att detta är ganska onödigt. Svårigheten kunde ju lätt afhjälpas, därigenom att ifrågavarande val förrättades på en och samma för hela riket i lagen bestämd *hvardag*.

Detta vore numera så mycket lättare, som dessa val skola förrättas inom samma månad, nämligen september. I senare hälften af denna månad är också gräs- och sädesgrödan i allmänhet inbärgad, den har inga s. k. flyttedagar, ej heller kan den i andra afseenden räknas till de mest brådskande för vare sig landtbruk eller industri.

Länge har det också varit ett önskemål att äfven vårt land finge en s. k. nationaldag såsom många andra länder äga. Hvarföre icke förena dessa två önskemål och fastställa en gemensam nationaldag, då svenska nationen hvart tredje år äfven finge förrätta sina ordinarie val till Riksdagens Andra kammare. Men då frågan om nationaldag icke här kan föranleda något yrkande, har jag endast velat vidröra den.

Hvad beträffar sådana val, som äro en följd af Konungens rätt att upplösa Riksdagen och förordna om nya val, så inträffa sådana fall mycket sällan. Det kunde således icke anses verka särdeles störande eller förlustbringande för landets ekonomi, om äfven dessa val hölles på en *hvardag*. Men jag skall icke heller därom i denna motion göra något bestämdt yrkande.

Det gifves ju äfven andra motiv för den hemställan, jag härmed vill göra. Men för att ej blifva för vidlyftig, och då jag föreställer

mig, att denna min motion kommer att behandlas af utskott, som äger motionsrätt, må det anförda vara nog.»

*Utskottets
yttrande.*

Den af motionären sålunda häfdade uppfattningen om önskvärdeheten af ett lagstadgande i ändamål att förhindra andrakammarvalens förrättande å sön- eller helgdag kan utskottet icke dela. Om också såsom den föreliggande motionen gifver vid handen valmän finnas, hvilka hysa religiösa betänkligheter mot deltagande i ett å sådan dag anordnad val, kan det ej förnekas, att det måste ligga i det stora flertalet valmäns intresse, att tillfälle beredes dem att få utöfva sin ifrågavarande valrätt å allmänt erkänd arbetsfri dag, som, så länge vi icke äga någon motsvarighet till de i England förekommande arbetsfria hvardagarna (de s. k. bankholidays), måste blifva en sön- eller helgdag. Att detta också ingått uti den allmänna uppfattningen framgår otvetydigt däraf att, såsom motionären jämväl framhållit, de flesta Konungens befallningshafvande ansett sig böra utsätta valen till Riksdagens Andra kammare att förrättas å sön- eller helgdag, och, såvidt utskottet känner, ha några olägenheter häraf icke försports.

Med stöd af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att herr Råfs ifrågavarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 16 april 1912.

På utskottets vägnar:

CARL CARLSON BONDE.

Reservation

af herrar *Clason* och *von Mentzer*, hvilka inom utskottet yrkat:

»att utskottet måtte i anledning af den förevarande motionen föreslå, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t ville anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och på hvad sätt för ordinarie riksdagsmannaval till Andra kammaren må kunna i vårt land införas arbetsfria söckendagar, motsvarande de engelska s. k. bankholidays».